

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت بازرگانی - مالی

عنوان:

ارزیابی مقایسه ای ریسک نقدینگی در بانک های دولتی و خصوصی

استاد (اساتید) راهنما:

دکتر محمدنبی شهبیکی تاش

دکتر غلامرضا زمانیان

تحقیق و نگارش:

لاله بهرامی

شهریور ۱۳۹۲

بسمہ تعالیٰ

این پایان نامہ با عنوان
قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد توسط دانشجو با
راهنمایی استاد پایان نامہ تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی
با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

(نام و امضاء دانشجو)

این پایان نامہ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه
..... به آن تعلق گرفت.

تاریخ

امضاء

نام و نام خانوادگی

استاد راهنما:

استاد راهنما:

استاد مشاور:

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب لاله بهرامی تعهد می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: لاله بهرامی

امضاء

این تخته ناچیز

تقدیم به آنان که مهر آسمانی شان آرام بخش آلام زمینی ام است ...

به استوارترین تکیه گاهم، دستان پر مهر پدرم ...

به سبزترین نگاه زندگیم، چشمان سبز مادرم ...

که هر چه آموختم در کتب عشق شما آموختم و هر چه بلو شتم قطره ای از دریای بی کران مهربانیتان را پاس توانم بگویم ...

امروز، هستی ام به امید شماست و فردا کلید باغ بهشتم رضای شما ...

تقدیم به برادران عزیزم: علی، ارسلان و سجاد، سببلان عشق و معرفت.

تقدیم به سکوفه های زیبای هستی، لیلیا، مرجان، مینا و مریم.

که وجودشان شادی بخش و صفایشان مایه آرامش من، و حمایت شان مایه استقامت من!

پاسکزاری

پاس و ستایش مرخدايي راجل و جلاله كه آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار حكمت و انور او در دل شب تار،

در فشان. آفريدگاري كه نويشتن را به ما شناساند و در هاي علم به روي ما كشود و عمري و فرصتي عطا فرمود تا بدان، بنده ضعيف نويش را در

طريق علم و معرفت بيازمايند.

بعد از حمد و ستايش خداوند منان، قبل از همه خير بوسه مي زنم بر دستان پر مهر پدر و مادرم كه دستان كرمشان تكيه گاه و يادشان همواره ما به

اميد و اريم بوده و دلسوزي ما و راهبنايي هاي آنان در طول زندگيم همواره راه كشاي مشكلاتم بوده است.

از اساتيد فريخته و فرزانه راهبنا، دكتر محمد نبي شهسكي تاش و دكتر غلامرضا زمانيان كه با كرامتي چون خورشيد، سرزمين دل را روشني بخشيدند و

كلشن سراي علم و دانش را با راهبنايي هاي كار ساز و سازنده بارور ساختند؛ تقدير و شكر مي كنم.

از كساني كه دوستان داريم، از جمله خواهر و برادران عزيزم، علي حسيني پور، قاسم جهانگيري، پروين دهقاني، هدي آبياري، زينب بي

نعم، مري احمدي جاويد، ساعده سلیماني، زهره آبياري، مرضيه طباطبائي، محبوبه تاج آبادي، آزاده كوركي نجات، ليلا غلامي.

چکیده:

ریسک نقدینگی از رایج ترین ریسک هایی است که یک بانک به واسطه ماهیت و فلسفه وجودیش با آن مواجه است. در ساده ترین شکل ممکن ریسک نقدینگی به معنی عدم کفایت منابع بانک برای پوشش جریان های خروجی است. مدیریت یا عدم مدیریت این ریسک به عنوان یکی از کلیدی ترین اصول بانکداری، فاصله بین موفقیت و عدم موفقیت در این صنعت را تشکیل می دهد. هدف این پژوهش ارزیابی ریسک نقدینگی و بررسی رابطه آن با سودآوری در بانک های خصوصی و دولتی طی سال های ۱۳۸۲-۱۳۹۰ می باشد. در این پژوهش دو دسته از متغیرها مطرح است. دسته اول متغیرهای مربوط به شاخص های اندازه گیری ریسک نقدینگی به عنوان متغیر مستقل و متغیر نوع دوم، متغیر سودآوری که به عنوان متغیر وابسته مطرح است. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها از آمار استنباطی و روش رگرسیونی مبتنی بر داده های پانل استفاده گردیده است. نتایج نشان می دهد که ارتباط مثبت و معناداری بین شاخص های اندازه ریسک نقدینگی شامل موجودی نقد به مجموع سپرده ها، مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده ها، اوراق مشارکت به مجموع سپرده ها، تسهیلات به دارایی ها و سودآوری و رابطه منفی و معناداری بین تسهیلات اعطایی به مجموع سپرده ها و سود آوری وجود دارد. همچنین نتایج نشان دهنده، تفاوت معنی دار بین ریسک نقدینگی بانک های دولتی و خصوصی بر اساس شاخص های موجودی نقد به مجموع سپرده ها، نسبت مطالبات از بانک ها به مجموع سپرده ها ، اوراق مشارکت به دارایی ها ، نقدینگی به داراییها، مجموع اوراق مشارکت و نقد نسبت به مجموع سپرده ها و مجموع اوراق مشارکت و نقد نسبت به مجموع سپرده های دیداری و پس انداز است.

کلمات کلیدی: ریسک نقدینگی - ریسک - مدیریت ریسک

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- بیان مسئله
۳	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۴-۱- اهداف تحقیق
۴	۵-۱- متغیرهای تحقیق
۵	۶-۱- فرضیه های تحقیق
۵	۱-۶-۱- فرضیات اصلی تحقیق
۵	۲-۶-۱- فرضیات فرعی تحقیق
۷	۹-۱- استفاده کنندگان از تحقیق
۷	۱۰-۱- نوآوری تحقیق
۷	۱۱-۱- ساختار کلی تحقیق
۹	فصل دوم: مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۰	۱-۲- مقدمه
۱۱	۲-۲- تعاریف ریسک
۱۱	۳-۲- ریسک های موجود در صنعت بانکداری
۱۳	۴-۲- رابطه بین ریسک های مختلف در صنعت بانکداری
۱۳	۵-۲- ضرورت مدیریت ریسک در نظام بانکداری
۱۴	۶-۲- ریسک های مالی
۱۴	۱-۶-۲- ریسک اعتباری
۱۵	۲-۶-۲- ریسک بازار
۱۵	۳-۶-۲- ریسک نرخ بهره
۱۷	۴-۶-۲- ریسک نقدینگی
۱۸	۱-۴-۶-۲- ابعاد ریسک نقدینگی
۱۹	۲-۴-۶-۲- علل ریسک نقدینگی
۱۹	۳-۴-۶-۲- عواملی که ریسک نقدینگی را افزایش می دهد
۲۰	۴-۴-۶-۲- اقدامات لازم جهت کاهش یا خنثی کردن عوامل فزاینده ریسک نقدینگی
۲۰	۵-۴-۶-۲- شاخص های منعکس کننده آثار ریسک نقدینگی
۲۱	۶-۴-۶-۲- شاخص ها و نسبت های اندازه گیری ریسک نقدینگی
۲۴	۷-۴-۶-۲- مدیریت ریسک نقدینگی

۲۵۲-۶-۴-۸-ره آوردهای مدیریت ریسک نقدینگی.....
۲۵۲-۷-شرایط بروز بحران نقدینگی در بانک ها.....
۲۶۲-۸-راهکارهای جلوگیری از بحران نقدینگی.....
۲۷۲-۹-مدیریت نقدینگی.....
۲۸۲-۱۰-ابزارهای مدیریت نقدینگی در بانکداری سنتی.....
۳۰۲-۱۱-راهبردهای تاریخی مدیریت نقدینگی.....
۳۰۲-۱۱-۱-نظریه وام های تجاری.....
۳۰۲-۱۱-۲-نظریه قابلیت تبدیل.....
۳۰۲-۱۱-۳-نظریه درآمدهای قابل پیش بینی.....
۳۱۲-۱۱-۴-نظریه مدیریت بدهی ها.....
۳۱۲-۱۱-۵-نظریه مدیریت متوازن دارایی و بدهی.....
۳۱۲-۱۱-۶-نظریه رجحان نقدینگی کینز.....
۳۲۲-۱۲-پیشینه بانکداری در ایران.....
۳۲۲-۱۲-۱-شروع فعالیت های بانک های دولتی در ایران.....
۳۳۲-۱۲-۲-شروع فعالیت های بانک های خصوصی در ایران.....
۳۳۲-۱۲-۳-ملی شدن بانک ها و موسسات اعتباری.....
۳۳۲-۱۲-۴-ادغام بانک ها.....
۳۴۲-۱۲-۵-قلمرو بخش خصوصی در فعالیت های بانکی.....
۳۴۲-۱۲-۶-خصوصی سازی بانک ها.....
۳۵۲-۱۳-پیشینه پژوهش.....
۳۵۲-۱۳-۱-مطالعات داخلی.....
۴۱۲-۱۳-۲-مطالعات خارجی.....
۵۰ فصل سوم:روش شناسی تحقیق
۵۱۳-۱- مقدمه.....
۵۱۳-۲- روش تحقیق.....
۵۲۳-۳-۱-قلمرو مکانی تحقیق.....
۵۲۳-۳-۲-قلمرو زمانی تحقیق.....
۵۲۳-۳-۳-ابزارهای گردآوری و تحلیل داده ها.....
۵۲۳-۳-۴-جامعه آماری و روش نمونه گیری.....
۵۲۳-۴- محاسبه متغیرهای تحقیق.....
۵۴۳-۵- روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۵۵۳-۶- مدل رگرسیونی چندگانه.....
۵۵۳-۷- صورت بندی مدل پانل دیتا.....
۵۷۳-۸-ارائه مدل و معرفی متغیرها.....
۵۹۳-۹- روش تخمین.....
۶۰۳-۹-۱- اثرات ثابت و تصادفی.....
۶۱۳-۹-۲- مراحل تخمین بوسیله داده های تلفیقی.....

۶۱۳-۹-۲-۱-آزمون تشخیص مدل
۶۲۸-۳- خلاصه فصل
۶۴ فصل چهارم: گردآوری و تحلیل یافته ها
۶۵۴-۱- مقدمه
۶۵۴-۲- آمار توصیفی
۹۴۴-۳- آمار استنباطی
۹۴۴-۳-۱- آزمون t مستقل
۱۰۱۴-۳-۲- تجزیه و تحلیل رگرسیون
۱۰۱۴-۴- تخمین مدل
۱۰۱۴-۴-۱- آزمون تشخیص مدل
۱۰۲۴-۴-۲- آزمون تصریح مدل
۱۰۳۴-۴-۳- برآورد مدل
۱۰۴۴-۵- خلاصه فصل
۱۰۶ فصل پنجم: پیشنهادات و نتیجه گیری
۱۰۷۵-۱- مقدمه
۱۰۷۵-۲- نتیجه آزمون فرضیات
۱۱۱۵-۳- نتیجه گیری
۱۱۳۴-۵- پیشنهادات
۱۱۵۵-۶- پیشنهادات برای محققین آینده
۱۱۷ مراجع
۱۲۳ پیوست ها

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۳۰	جدول ۱-۲. ابزارهای مدیریت نقدینگی در بانکداری سنتی
۴۸	جدول ۲-۲. خلاصه مطالعات داخلی
۵۱	جدول ۳-۲. خلاصه مطالعات خارجی
۷۳	جدول ۱-۴. گزارش عملکرد در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۸	جدول ۲-۴. گزارش عملکرد مالی بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۸۶	جدول ۳-۴. سهم بانک های دولتی و خصوصی در هر شاخص
۸۶	۶-۴. شاخص های ریسک نقدینگی در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۱۰۰	۷-۴. شاخص های ریسک نقدینگی در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۱۰۲	جدول ۴-۸. بانک های برتر در هر یک از شاخص های ریسک نقدینگی
۱۰۴	۹-۴. آزمون فرضیه اول
۱۰۴	۱۰-۴. آزمون فرضیه دوم
۱۰۵	۱۱-۴. آزمون فرضیه سوم
۱۰۵	۱۳-۴. آزمون فرضیه چهارم
۱۰۶	۱۴-۴. آزمون فرضیه پنجم
۱۰۶	۱۵-۴. آزمون فرضیه ششم
۱۰۷	۱۶-۴. آزمون فرضیه هفتم
۱۰۷	۱۷-۴. آزمون فرضیه هشتم
۱۰۸	۱۸-۴. آزمون فرضیه نهم
۱۰۸	۱۹-۴. آزمون فرضیه دهم
۱۰۹	۲۰-۴. آزمون فرضیه یازدهم

۱۰۹	۲۱-۴. آزمون فرضیه دوازدهم
۱۱۰	۲۲-۴. آزمون فرضیه سیزدهم
۱۱۳	جدول ۲۳-۴. خلاصه آزمون هاسمن
۱۱۴	جدول ۲۴ ۴. تخمین مدل

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان شکل
۱۴	شکل ۱-۲. نمودار گستره ریسک در بانکداری
۱۷	شکل ۲-۲. نمودار انواع ریسک بازار
۱۸	شکل ۳-۲. نمودار انواع ریسک نرخ بهره
۱۹	شکل ۴-۲. نمودار انواع ریسک نقدینگی
۶۸	شکل ۱-۴. نمودار سپرده های دیداری در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۶۹	شکل ۲-۴. نمودار سپرده های کوتاه مدت در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۰	شکل ۳-۴. نمودار سپرده های بلند مدت در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۰	شکل ۴-۴. نمودار موجودی نقد در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۱	شکل ۵-۴. نمودار تسهیلات اعطایی در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۲	شکل ۶-۴. نمودار درآمدها در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۲	شکل ۷-۴. نمودار هزینه ها در بانک های دولتی در سال ۱۳۹۰
۷۴	شکل ۸-۴. نمودار سپرده های دیداری در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۴	شکل ۹-۴. نمودار سپرده های کوتاه مدت در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۵	شکل ۱۰-۴. نمودار سپرده های بلند مدت در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۶	شکل ۱۱-۴. نمودار موجودی نقد در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۶	شکل ۱۲-۴. نمودار تسهیلات اعطایی در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۷	شکل ۱۳-۴. نمودار درآمدها در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۷۸	شکل ۱۴-۴. نمودار هزینه ها در بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۰
۸۱	شکل ۱۵-۴. نمودار سهم سپرده های دیداری در بانک های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰
۸۱	شکل ۱۶-۴. نمودار سهم سپرده های کوتاه مدت در بانک های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰

- شکل ۴-۱۷. نمودار سهم سپرده‌های بلندمدت در بانک‌های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰ ۸۲
- شکل ۴-۱۸. نمودار سهم نقد در بانک‌های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰ ۸۳
- شکل ۴-۱۹. نمودار سهم تسهیلات در بانک‌های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰ ۸۴
- شکل ۴-۲۰. نمودار سهم درآمدها در بانک‌های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰ ۸۵
- شکل ۴-۲۱. نمودار سهم هزینه در بانک‌های دولتی و خصوصی در سال ۱۳۹۰ ۸۶
- شکل ۴-۲۲. نمودار نسبت موجودی نقد به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۸۹
- شکل ۴-۲۳. نمودار نسبت مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۰
- شکل ۴-۲۴. نمودار نسبت مطالبات از بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۲
- شکل ۴-۲۵. نمودار نسبت تسهیلات اعطایی به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۲
- شکل ۴-۲۶. نمودار نسبت اوراق مشارکت به دارایی در سال ۱۳۹۰ ۹۳
- شکل ۴-۲۷. نمودار نسبت مطالبات از بانکها و اوراق مشارکت و نقد به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۴
- شکل ۴-۲۸. نمودار نسبت مطالبات از بانک مرکزی، نقد و اوراق مشارکت به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۵
- شکل ۴-۲۹. نمودار نسبت مطالبات از بانک مرکزی، نقد و اوراق مشارکت و مطالبات از بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۹۶
- شکل ۴-۳۰. نمودار نسبت نقدینگی به دارایی در سال ۱۳۹۰ ۹۷
- شکل ۴-۳۱. نمودار نسبت تسهیلات به دارایی در سال ۱۳۹۰ ۹۸
- شکل ۴-۳۲. نمودار نسبت سپرده‌های مشتریان به حقوق صاحبان سهام در سال ۱۳۹۰ ۹۹
- شکل ۵-۳۳. نمودار نسبت اوراق مشارکت و نقد به مجموع سپرده‌ها در سال ۱۳۹۰ ۱۰۰
- شکل ۷-۳۴. نمودار نسبت اوراق مشارکت نقد به مجموع سپرده‌های دیداری و پس‌انداز در سال ۱۳۹۰ ۱۰۱

۱۲۳ فهرست پیوست ها.
۱۲۳ پیوست (الف). آزمون تشخیص مدل.
۱۲۴ پیوست(ب). نتایج تست هاسمن.
۱۲۵ پیوست(پ). نتایج تخمین مدل.

فصل اول

کلیات تحقیق

آغاز به کار بانک‌های خصوصی و تفاوت‌های آن با بانکداری دولتی، به ویژه در خصوص عدم برخورداری از برخی حمایت‌های خاص دولت، تعهد نسبت به سهام داران برای حداکثر سازی سود و تعهد نسبت به سپرده گذاران از جهت بازگشت اصل سرمایه آن در هر زمان، بانک‌ها را بر آن داشته تا در جهت ایجاد تعادل بین ریسک و بازده و تأمین رضایت هر دو گروه سپرده گذار و سهام دار به عنوان دو منبع اصلی تأمین وجوه مورد نیاز خود اقدام به راه اندازی واحدهای تحقیق و مدیریت انواع ریسک، کمیته های مدیریت دارایی - بدهی و سایر واحدهای مرتبط نمایند.

بانک‌های کشور در حال توسعه بوده و با بزرگ شدن بانک بحث کنترل در زمینه‌های مختلف از جمله ریسک، اهمیت ویژه ای پیدا می‌کند. بنابراین سیاست‌گذاری‌ها باید به گونه ای باشد که روند حرکت بانک‌ها در آینده، مشکلات احتمالی و راه حل‌های ممکن برای رفع آن‌ها شناسایی و مورد مطالعه قرار گیرند.

در این راستا و به منظور شناسایی مشکلات مرتبط با نقدینگی بانک‌ها که در قالب ریسک نقدینگی مطرح می‌شود، در این تحقیق به اندازه گیری و مقایسه ریسک نقدینگی و بررسی رابطه آن با سودآوری در بانک‌های دولتی و خصوصی پرداخته‌ایم.

فصل اول این پایان نامه شامل قسمت‌های مختلفی است که در واقع شمایی از کل طرح تحقیق می‌باشد که بر اساس طرح تحقیق (proposal) نوشته شده است. فصل دوم شامل ادبیات موضوع، فصل سوم شامل متدولوژی تحقیق، فصل چهارم برآورد مدل و تجزیه و تحلیل داده‌ها و فصل پنجم شامل نتیجه گیری و پیشنهادات است.

۱-۲- بیان مسئله:

صنعت بانکداری یکی از مهم‌ترین بخش‌های هر اقتصادی به شمار می‌رود، زیرا بانک‌ها به عنوان واسطه منابع پولی در کنار بورس و بیمه از ارکان اصلی بازارهای مالی محسوب می‌شوند. به دلیل فقدان توسعه لازم بازار سرمایه در ایران این بخش از اهمیت بیشتری برخوردار است. چرا که در عمل بانک‌ها عهده دار تأمین مالی بلند مدت هستند. بانک‌ها در عملیات روزمره خود با انواع مختلف ریسک روبرو می‌شوند. یکی از ریسک‌های مالی رایج در صنعت بانکداری که در صورت عدم مدیریت نقدینگی مناسب منجر به زیان و ورشکستگی بانک‌ها می‌شود. ریسک نقدینگی است. ریسک نقدینگی عبارت از ریسک ناشی از فقدان نقدینگی لازم به منظور پوشش تعهدات کوتاه مدت و خروجی‌های غیر منتظره وجوه.

چالش اصلی مدیریت ریسک نقدینگی تأمین وجوه در هنگام بروز بحران است. بنابراین مدیریت نقدینگی برای عملکرد مثبت از بزرگ‌ترین چالش‌هایی است که سیستم بانکداری با آن مواجه است. دلایل اصلی این چالش این است که بیشتر منابع بانک‌ها از محل سپرده‌های کوتاه مدت تأمین مالی می‌شود. علاوه بر این تسهیلات اعطایی بانک‌ها صرف سرمایه‌گذاری در دارایی‌هایی می‌شوند که درجه نقد شوندگی پایینی دارند. با توجه به اینکه وظیفه اصلی بانک، ایجاد توازن بین تعهدات کوتاه مدت مالی و سرمایه‌گذاری بلند مدت است. نگهداری مقادیر ناکافی نقدینگی، آن را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و در نتیجه ورشکستگی قرار می‌دهد و نگهداری مقادیر فراوان نقدینگی، نوع خاصی از تخصیص ناکارآمد منابع است که باعث کاهش نرخ سود دهی بانک به سپرده‌های مردم و در نتیجه عملکرد پایین و از دست دادن بازار می‌شود (شکیب، ۱۳۸۸). حفظ سطح مطلوب نقدینگی، یکی از وظایف اصلی بانک‌هاست و بی‌توجهی به آن ریسک نقدینگی بانک را افزایش می‌دهد. از آنجایی که موفقیت بسیاری از فعالیت‌ها، مستقیم یا غیر مستقیم به توانایی بانک‌ها در ارائه نقدینگی به مشتریان بستگی دارد و همچنین آن‌ها واسطه‌های مالی از لحاظ تأثیر گذاری بر فعالیت سایر صنایع می‌باشند لذا از نقطه نظر مشکلات نقدینگی آسیب پذیرند. بنابراین بانک‌ها باید بتوانند وضعیت نقدینگی خود را محاسبه و ارزیابی نمایند.

این تحقیق به ارزیابی مقایسه‌ای ریسک نقدینگی در بانک‌های خصوصی و دولتی و بررسی رابطه آن با سودآوری در این بانک‌ها می‌پردازد و به این سؤال پاسخ می‌دهد که آیا ریسک نقدینگی بر سودآوری بانک‌ها موثر است؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق:

بانک‌ها نهادهای مالی هستند که دارایی‌ها را از منابع گوناگون جمع‌آوری می‌کنند و آن‌ها را در اختیار بخش‌هایی قرار می‌دهند که به نقدینگی نیاز دارند. از این رو بانک‌ها شریان حیاتی هر کشوری حساب می‌شوند. به موازات ورود بانک‌های خصوصی به بازارهای مالی تقاضا برای انواع خدمات بانکی نیز افزایش چشمگیری یافته است و بانک‌ها برای ربودن گوی سبقت از یکدیگر در جهت افزایش سهم بازار و سودآوری به دنبال استفاده از انواع روش‌های بهبود عملکرد در جذب مشتریان هستند (دریگوریان، ۱۳۸۳). به این ترتیب یکی از دغدغه‌های اصلی بانک‌های خصوصی افزایش بازده در سطح معینی از ریسک است. بعد از ریسک اعتباری ریسک نقدشوندگی مهم‌ترین ریسکی است که صنعت مالی با آن روبرو است (سدکا، ۲۰۰۶)^۱. که در صورت

^۱ - sadka

عدم مدیریت مناسب مستقیماً به زیان دهی و در نتیجه عملکرد پایین بانک منجر می‌شود. همچنین با توجه به ابلاغ بانک مرکزی به بانک‌ها مبنی بر لزوم تمرکز بیشتر بر روی مدیریت نقدینگی و تنظیم منابع و مصارف خود، به نحوی که در اعطای تسهیلات صرفاً از منابع قابل تجهیز خود بهره برداری کنند و از به‌کارگیری منابع بانک مرکزی اجتناب ورزند، اهمیت موضوع نقدینگی را بیش از پیش آشکار می‌کند. در این راستا ما به ارزیابی مقایسه ای ریسک نقدینگی در بانک‌های خصوصی و دولتی و بررسی تأثیر آن بر سودآوری می‌پردازیم.

۱-۳- اهداف تحقیق:

اندازه گیری ریسک نقدینگی در اذهان مدیران بانک‌ها بسیار حائز اهمیت است. بانک‌ها برای ایجاد چنین تصویری در ذهن مدیران ارشد بانک باید از این پرسش آغاز کنند که تهدیدها و فرصت‌های مالی این بانک چیست و چه عوامل ریسک زایی وضعیت مالی بانک را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بر اساس مطالب بالا و مطالبی که قبلاً بیان شده است. اهداف این پژوهش به طور مشخص عبارتند از:

- اندازه گیری میزان ریسک نقدینگی برای بانک‌های دولتی و خصوصی
- مقایسه ریسک نقدینگی در بانک‌های دولتی و خصوصی
- بررسی تأثیر ریسک نقدینگی بر سودآوری در بانک‌های دولتی و خصوصی

۱-۴- متغیرهای تحقیق

متغیرهای موجود در این تحقیق به دو دسته تقسیم می‌شوند: متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته متغیر وابسته در این تحقیق سودآوری است که از نسبت سود خالص به دارایی محاسبه می‌شود. متغیر مستقل در این تحقیق شامل شاخص‌های اندازه گیری ریسک نقدینگی است که شامل نسبت‌های زیر است.

- موجودی نقد به مجموع سپرده‌ها
- نسبت مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده
- نسبت مطالبات از بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها
- نسبت تسهیلات اعطایی به مجموع سپرده‌ها
- نسبت اوراق مشارکت به مجموع دارایی
- نسبت نقد و اوراق مشارکت و مطالبات از بانک‌ها به سپرده‌ها
- نسبت نقد و اوراق مشارکت و مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده‌ها

- نسبت نقد و اوراق مشارکت و مطالبات از بانک مرکزی و مطالبات از سایر بانکها به مجموع سپردهها
- نسبت نقدینگی به دارایی
- نسبت تسهیلات به داراییها
- نسبت سپرده مشتریان به حقوق صاحبان سهام
- نسبت اوراق مشارکت و نقد به جمع سپردهها
- نسبت اوراق مشارکت و نقد به جمع سپرده های دیداری و پس انداز

۱-۶-۶- فرضیه های تحقیق:

این تحقیق مشتمل بر دو فرضیه اصلی و هفده فرضیه فرعی است.

۱-۶-۱- فرضیات اصلی تحقیق

- ۱- بین ریسک نقدینگی و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین شاخصهای ریسک نقدینگی در بانکهای دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

۱-۶-۲- فرضیات فرعی تحقیق:

- فرضیات فرعی فرضیه اصلی اول:

- فرضیه اول- بین نسبت موجودی نقد به سپرده و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی ارتباط معناداری وجود دارد.
- فرضیه دوم- بین نسبت مطالبات از بانک مرکزی به سپرده و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی ارتباط معناداری وجود دارد.
- فرضیه سوم- بین نسبت تسهیلات به سپرده و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی ارتباط معناداری وجود دارد.
- فرضیه چهارم- بین نسبت اوراق مشارکت به دارایی و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی ارتباط معناداری وجود دارد.
- فرضیه پنجم- بین نسبت تسهیلات به دارایی و سودآوری در بانکهای دولتی و خصوصی ارتباط معناداری وجود دارد.

- فرضیات فرعی فرضیه اصلی دوم:

فرضیه اول- بین میزان نسبت موجودی نقد به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم- بین میزان نسبت مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم- بین میزان نسبت مطالبات از بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم- بین میزان نسبت تسهیلات اعطایی به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه پنجم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت به دارایی در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه ششم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت +نقد+مطالبات از بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه هفتم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت +نقد+مطالبات از بانک مرکزی به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه هشتم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت و نقد و مطالبات از بانک مرکزی و بانک‌ها به مجموع سپرده‌ها در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه نهم- بین میزان نسبت نقدینگی به دارایی در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.
فرضیه دهم- بین میزان نسبت کل تسهیلات به دارایی در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه یازدهم- بین میزان نسبت حقوق صاحبان سهام به سپرده های مشتریان در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه دوازدهم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت و نقد به سپرده های در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه سیزدهم- بین میزان نسبت اوراق مشارکت و نقد به سپرده های دیداری و پس انداز در بانک‌های دولتی و خصوصی تفاوت معناداری وجود دارد.